

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)

Географічний факультет
(назва інституту / факультету)

Фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
Кафедра Фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
(назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан географічного факультету
Заячук М.Д.
« 28 » « 08 » 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
**ПРАКТИЧНИЙ КУРС «ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ
МАТЕРИКІВ ТА ОКЕАНІВ»**

(назва навчальної дисципліни)

вибіркова

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійна/
освітньо-наукова програма Географія
(назва програми)

Спеціальність 014.07 Середня освіта (Географія)
(вказати: код, назва)

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
(вказати: перший (бакалаврський) / другий (магістерський) /
третій (освітньо-науковий))

Факультет /
навчально-науковий інститут Географічний
(назва факультету/ навчально-наукового інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців
за вказаною освітньою програмою)

Мова навчання українська
(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Практичний курс «Фізична географія материків та океанів» складена відповідно до освітньо-професійної /освітньо-наукової програми «Географія»

Розробник (ки):

к. геогр. н., асист. Дячук Аліна Іванівна
(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Викладач (чі), що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:

к. геогр. н., асист. Дячук Аліна Іванівна
(П.І.Б. викладача (ів), посада, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджено на засіданні кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
Протокол № 1 від «26» серпня 2025 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Богдан РІДУШ

Схвалено методичною радою географічного факультету

Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Голова методичної ради

(підпис)

Наталя АНДРУСЯК

Мета дисципліни

Головною метою дисципліни Практичний курс «Фізична географія материків та океанів» є формування у студентів цілісного уявлення про природу світу, її різноманітність і регіональні особливості; пізнання закономірностей виникнення, розвитку, поширення і господарського освоєння ландшафтів материків й акваторії океанів, а також виявлення об'єкту дослідження фізичної географії материків та океанів, характеристика структури фізичної географії материків та океанів, ознайомлення з основними завданнями та історією становлення фізичної географії материків та океанів. З'ясування головних природних закономірностей природних країн в розрізі материків та острівних територій. Розглянути глобальні природні утворення та їх вплив на розвиток природи фізико-географічних країн.

Результати навчання

ЗК7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

СК3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах, а також застосовувати різні методи досліджень процесів регіоналізації, вміння ідентифікувати, аналізувати й оцінювати економічні, соціальні та екологічні проблеми регіонів у їх просторовій перспективі;

СК4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтної оболонки та проводити просторовий аналіз поселенських систем на основі кількісних і якісних даних, здійснювати регіональну діагностику на основі територіального планування; ідентифікувати, вимірювати та оцінювати фактори у просторово-часовому континуумі для моделювання траєкторій розвитку міст, регіонів і країн, визначати їх інноваційно-інвестиційний потенціал;

СК5. Здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах, а саме проводити географічний аналіз природних та суспільних об'єктів і процесів у різних просторово-часових масштабах, розуміти основні процеси, що відбуваються у географічному просторі на різних рівнях його організації;

ПР01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук;

ПР04. Аналізувати географічний потенціал території;

ПР08. Застосовувати моделі, методи фізики, хімії, геології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні природних та суспільних процесів формування і розвитку геосфер;

ПР09. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекцій	практичних	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	

Денна	3	5	3	90	12	24	-	-	54	-	Іспит
Заочна	3	5	3	90	4	6			80		іспит

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми навчальних занять	Змістовний модуль 1. Фізична географія Європи, Азії, Північної Америки та Африки											
Тема 1. Фізико-географічна характеристика Європи	2	2				3		1				5
Тема 2. Фізико-географічна та номенклатурна характеристика фізико-географічних країн Європи	1		3			3			1			5
Тема 3. Фізико-географічна характеристика Азії	2	2				3		1				5
Тема 4. Фізико-географічна та номенклатурна характеристика фізико-географічних країн Азії	2		3			3			1			5
Тема 5. Фізико-географічна характеристика Африки	2	1				3			1			5
Тема 6. Фізико-географічна та номенклатурна характеристика фізико-географічних країн	2		3			3						5
Тема 7. Фізико-географічна характеристика Північної Америки	2	1				3		1				5

Тема 8. Фізико-географічна та номенклатурна характеристик а фізико-географічних країн Північної Америки	2		3			3						5
Разом М1	18	6	12			24		3	3			40
Теми навчальних занять	Змістовний модуль 2. Фізична географія країн Південної Америки, Австралії та Світового океану.											
Тема 9. Фізико-географічна характеристик а Південної Америки.	2	2				3		1				5
Тема 10. Фізико-географічна та номенклатурна характеристик а фізико-географічних країн Південної Америки	2		3			3		1				5
Тема 11. Фізико-географічна характеристик а Австралії та Океанії.	2	2				4						5
Тема 12. Фізико-географічна та номенклатурна характеристик а фізико-географічних країн Австралії та Океанії	2		3			4		1				5
Тема 13. Номенклатурн а та акваторіальна характеристик а Світового океану та Антарктиди	2	1				4						5

Тема 14. Фізико-географічна та номенклатурна характеристика Світового Океану та Антарктиди	2		3			4			1			5
Тема 15. Глобальні геосистеми світу	1	1				4						5
Тема 16. Характеристика глобальних геосистем світу	2		3			4						5
Разом М2	18	6	12			30		1	3			40
Усього годин	36	12	24			54		4	6			80

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	Фізико-географічна характеристика Європи 1. Географічне положення Європи 2. Геологічна будова та рельєф Європи 3. Клімат та гідрологічна мережа Європи 4. Природні ресурси та природні небезпеки Європи
2	Фізико-географічна характеристика Азії 1. Географічне положення Азії 2. Геологічна та тектонічна будова Азії 3. Клімат та рельєф Азії 4. Внутрішні води Азії 5. Природні ресурси та природні небезпеки на території Азії
3	Фізико-географічна характеристика Африки. 1. Географічне положення Африки 2. Геологічна та тектонічна будова Африки 3. Клімат та рельєф Північної Америки 4. Внутрішні води Північної Америки 5. Природні ресурси та природні небезпеки на території Африки
4	Фізико-географічна характеристика Північної Америки 6. Географічне положення Північної Америки 7. Геологічна та тектонічна будова Північної Америки 8. Клімат та рельєф Північної Америки 9. Внутрішні води Північної Америки Природні ресурси та природні небезпеки на території Північної Америки
5	Фізико-географічна характеристика Південної Америки 1. Географічне положення Південної Америки 2. Геологічна та тектонічна будова Південної Америки 3. Клімат та рельєф Північної Південної Америки 4. Внутрішні води Північної Південної Америки 5. Природні ресурси та природні небезпеки на території Південної Америки
6	Фізико-географічна характеристика Австралії та Океанії. 1. Географічне положення Австралії та Океанії

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Геологічна та тектонічна будова Австралії та Океанії 3. Клімат та рельєф Північної Австралії та Океанії 4. Внутрішні води Північної Австралії та Океанії 5. Природні ресурси та природні небезпеки на території Австралії та Океанії
7	<p>Номенклатурна та акваторіальна характеристика Світового океану та Антарктиди.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Світовий океан як єдина геосистема 2. Поділ Світового океану на частини 3. Значення номенклатури та акваторіальних показників для географічних досліджень
8	<p>Глобальні геосистеми світу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та сутність глобальних геосистем 2. Географічна оболонка як глобальна геосистема 3. Глобальні природні підсистеми <p>Глобальні природні закономірності</p>

Тематика практичних занять з переліком питань

№ з/ п	Назва теми (питання / завдання)
1	Фізико-географічна та номенклатурна характеристика фізико-географічних країн Європи (студенти вивчають по карті основні номенклатурні одиниці Європи)
2	Фізико-географічна та номенклатурна характеристика фізико-географічних країн Азії (студенти вивчають по карті основні номенклатурні одиниці Азії)
3	Фізико-географічна та номенклатурна характеристика фізико-географічних країн Африки (студенти вивчають по карті основні номенклатурні одиниці Африки)
4	Фізико-географічна та номенклатурна характеристика фізико-географічних країн Північної Америки (студенти вивчають по карті основні номенклатурні одиниці Північної Америки)
5	Фізико-географічна та номенклатурна характеристика фізико-географічних країн Південної Америки (студенти вивчають по карті основні номенклатурні одиниці Південної Америки)
6	Фізико-географічна та номенклатурна характеристика фізико-географічних країн Австралії та Океанії (студенти вивчають по карті основні номенклатурні одиниці Австралії та Океанії)
7	Фізико-географічна та номенклатурна характеристика Світового Океану та Антарктиди (студенти вивчають по карті основні номенклатурні одиниці Світового Океану та Антарктиди)
8	<p>Характеристика глобальних геосистем світу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Географічна оболонка як глобальна геосистема 2. Глобальні природні закономірності та процеси

Індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ)

№ з/п	Назва теми
1	Охарактеризувати природні об'єкти Північної Європи та дати комплексну характеристику її фізико-географічним країнам
2	Проаналізувати природні об'єкти Південної Європи та дати комплексну характеристику її фізико-географічним країнам
3	Охарактеризувати природні об'єкти Західної Європи та виокремити головні з них, що найширше використовуються в народному господарстві
4	Виокремити природні об'єкти Східної Європи. Розкрити суть їх комплексного поєднання
5	Охарактеризувати природні об'єкти Центральної Європи. Проаналізувати ступінь перетвореності природи та вказати на основні проблеми та перспективи розвитку природи в цих межах
6	Охарактеризувати природні об'єкти Північної Азії та дати комплексну характеристику її фізико-географічним країнам
7	Проаналізувати природні об'єкти Південної Азії та вказати на їх використання
8	Охарактеризувати природні об'єкти Західної Азії та виокремити головні з них, що найширше використовуються в народному господарстві
9	Виокремити природні об'єкти Східної Азії. Розкрити суть їх використання
10	Охарактеризувати природні об'єкти Центральної Азії. Проаналізувати ступінь зміни природи та вказати на основні проблеми та перспективи розвитку природи в цих межах
11	Охарактеризувати природні об'єкти Півночі Північної Америки та дати комплексну характеристику її фізико-географічним країнам
12	Проаналізувати природні об'єкти Півдня Північної Америки та дати комплексну характеристику її фізико-географічним країнам
13	Охарактеризувати природні об'єкти Північної Африки та дати комплексну характеристику її фізико-географічним країнам
14	Проаналізувати природні об'єкти Південної Африки та дати комплексну характеристику її фізико-географічним країнам
15	Охарактеризувати природні об'єкти Західної Африки та виокремити головні з них, що найширше використовуються в народному господарстві
16	Виокремити природні об'єкти Східної Африки
17	Охарактеризувати природні об'єкти Центральної Африки. Проаналізувати ступінь зміни природи та вказати на основні проблеми та перспективи розвитку природи в цих межах
18	Охарактеризувати природні об'єкти Півночі Південної Америки та дати комплексну характеристику її фізико-географічним країнам
19	Проаналізувати природні об'єкти Півдня Південної Америки та дати комплексну характеристику її фізико-географічним країнам
20	Охарактеризувати природні об'єкти Заходу Південної Америки та дати комплексну характеристику її фізико-географічним країнам
21	Виокремити природні об'єкти Сходу Охарактеризувати природні об'єкти Центральної частини Південної Америки. Проаналізувати ступінь зміни природи та вказати на основні проблеми та перспективи розвитку природи в цих межах Південної Америки
22	Охарактеризувати природні об'єкти Австралії. Проаналізувати ступінь перетвореності природи та вказати на основні проблеми та перспективи розвитку природи в цих межах
23	Охарактеризувати природні об'єкти країн Океанії
24	Охарактеризувати глобальні геосистеми Землі

Завдання для самостійної роботи студентів

№	Назва теми	Кількість год.
1	Вступ до фізичної географії світу	2
2	Фізико-географічне районування. Фізико-географічні країни	2
3	Фізико-географічна характеристика Європи	3
4	Фізико-географічна та номенклатурна характеристика країн Європи	2
5	Фізико-географічна характеристика Азії	2
6	Фізико-географічна та номенклатурна характеристика Азії	2
7	Фізико-географічна характеристика Північної та Центральної Америки	2
8	Фізико-географічна та номенклатурна характеристика Північної Америки	3
9	Фізико-географічна характеристика Африки	2
10	Фізико-географічна та номенклатурна характеристика Африки	2
11	Фізико-географічна характеристика Південної Америки	2
12	Фізико-географічна та номенклатурна характеристика Південної Америки	2
13	Природа Австралії та Океанії	3
14	Фізико-географічна та номенклатурна характеристика Австралії та Океанії	2
15	Глобальні природні системи та їх вплив на розвиток фізико-географічних країн	3
16	Глобальні геосистеми	3
17	Природа Тихого океану	3
18	Номенклатурна та акваторіальна характеристика Тихого океану	2
19	Природа Атлантичного океану	2
20	Номенклатурна та акваторіальна характеристика Атлантичного океану	2
21	Природа Індійського океану	2
22	Номенклатурна та акваторіальна характеристика Індійського океану	2
23	Природа Північно-Льодовитого океану	2
24	Номенклатурна та акваторіальна характеристика Північно-Льодовитого океану	2

Методи навчання

- практичні заняття,
- наочні методи (презентації, відеоматеріали, YouTube канал кафедри «Цілоком природно»),
- робота з книгою: навчально-методичною, науковою, доповідями тощо,
- електронне та інтерактивне онлайн-навчання (дистанційні).

Система контролю та оцінювання

Контроль знань студентів ґрунтується на здійсненні поточного і підсумкового контролю при застосуванні таких способів діагностики, як практичні і самостійні роботи, тестування, індивідуальні завдання, письмове і усне опитування. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Методами контролю є: усний, письмовий (розгорнута відповідь), тестовий при застосуванні індивідуальної та фронтальної перевірки знань, умінь і навичок студентів.

Контроль засвоєння знань та набуття умінь і навиків при виконанні практичних робіт здійснюється шляхом їх поточної перевірки.

Форма підсумкового контролю – іспит у формі захисту та письмового звіту за результатами індивідуального науково-дослідного завдання.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Розподіл балів які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)																Кількість балів (залишок / екзамени / наційнаработа)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль № 1								Змістовний модуль № 2									
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	T 11	T 12	T 13	T 14	T 15	T 16		
3	4	3	4	3	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	40	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно)
	F (1-34)	з можливістю повторного складання (незадовільно)

**Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних
досягнень студентів**

1. Предмет і завдання фізичної географії материків і океанів.
2. Які методи використовуються у фізичній географії?
3. Поясніть поняття «материк» і «частина світу».
4. Основні відмінності між материком і островом.
5. Що таке океан і які його основні риси?
6. Сучасні уявлення про походження материків та океанів.
7. Які геологічні ери найбільше вплинули на формування материків?
8. Що таке літосферні плити та їхня роль у розвитку рельєфу Землі?
9. Вплив клімату на формування природних зон.
10. Особливості поширення рослинного і тваринного світу на материках.
11. Географічне положення Африки та його наслідки.
12. Основні риси рельєфу Африки.
13. Найбільші річки та озера Африки.
14. Кліматичні особливості материка.
15. Природні зони Африки та їх розташування.
16. Особливості саван і тропічних лісів.
17. Чому Сахара вважається найбільшою пустелею світу?
18. Які природні ресурси найбільш поширені в Африці?
19. Унікальні представники флори і фауни Африки.
20. Екологічні проблеми Африки.
21. Географічне положення Південної Америки.
22. Основні риси рельєфу материка.
23. Річкова система Амазонки.
24. Особливості клімату Південної Америки.
25. Які природні зони виділяють у Південній Америці?
26. Значення Анд у формуванні клімату.
27. Унікальні представники флори та фауни материка.
28. Природні ресурси Південної Америки.
29. Вологі екваторіальні ліси Амазонії.
30. Екологічні проблеми Південної Америки.
31. Географічне положення Північної Америки.
32. Основні риси рельєфу материка.
33. Великі річки та озера Північної Америки.
34. Кліматичні пояси Північної Америки.
35. Природні зони та їх поширення.
36. Особливості тваринного світу материка.
37. Які корисні копалини найбільш поширені?
38. Унікальні природні об'єкти (Великий Каньйон, Ніагарський водоспад).
39. Вплив океанічних течій на клімат Північної Америки.
40. Екологічні проблеми материка.
41. Географічне положення Євразії.
42. Чому Євразія має найбільшу різноманітність природних зон?
43. Основні риси рельєфу материка.
44. Найбільші річки та озера Євразії.
45. Кліматичні особливості материка.
46. Природні зони Євразії.
47. Унікальні природні комплекси (Гімалаї, Байкал, Сибірська тайга).
48. Багатство та розмаїття флори й фауни.

49. Корисні копалини Євразії.
50. Екологічні проблеми Євразії.
51. Географічне положення Австралії.
52. Основні риси рельєфу Австралії.
53. Особливості клімату Австралії.
54. Водні ресурси Австралії.
55. Чому Австралія має унікальний рослинний і тваринний світ?
56. Природні зони Австралії.
57. Особливості пустель Австралії.
58. Географічне положення Океанії.
59. Особливості природних умов островів Океанії.
60. Екологічні проблеми Австралії та Океанії.

Рекомендована література Основна

1. Кирилюк, С.М. (2023). Земля і землетруси : навчально-методичний посібник. Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 408.
2. Кирилюк, С.М., Холявчук, Д.І. (2022). Фізико-географічна номенклатура Африки (берегова лінія). Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.
3. Кирилюк, О.В., Кирилюк, С.М. (2013). *Гідролого-руслознавчий словник-довідник*. Чернівці: Чернівецький національний університет, Рута.
4. Ковалишин, Д.І. (1999). *Практикум з фізичної географії материків і океанів (для студентів географічних спеціальностей вузів)*. Тернопіль, Підручники і посібники.
5. Марисова, І.В. (2005). *Біогеографія. Регіональний аспект*. Суми, ВТД «Університетська книга».
6. Панасенко, Б.Д. (1999). *Фізична географія материків*. Вінниця, ЕкоБізнесЦентр.
7. Половина, П.І. (1998). *Фізична географія Європи*. Київ, АртЕк.

Додаткова

8. Arbogast, A.F. (2017). *Discovering physical geography*. John Wiley & Sons.
9. Briggs, D.J., & Smithson, P. (1986). *Fundamentals of physical geography*. Rowman & Littlefield.
10. De Blij, H.J., Muller, P.O., & Williams, R.S. (2004). *Physical geography: the global environment (Vol. 2)*. Oxford University Press.
11. Ellis, E.C. (2017). *Physical geography in the Anthropocene*.
12. Fullen, M.A. (2003). *Soil erosion and conservation in northern Europe*. *Progress in physical geography*, 27(3), 331-358.
13. Gabler, R., Petersen, J., & Trapasso, L. (2006). *Essentials of physical geography*. Cengage Learning.
14. Gao, J., & Xia, Z.G. (1996). *Fractals in physical geography*. *Progress in Physical Geography*, 20(2), 178-191.
15. Gerard, F., Petit, S., Smith, G., Thomson, A., Brown, N., Manchester, S., ... & Boltziar, M. (2010). *Land cover change in Europe between 1950 and 2000 determined by using aerial photography*. *Progress in Physical Geography*, 34(2), 183-205.
16. Gómez-Villar, A., Santos-González, J., González-Gutiérrez, R.B., & Redondo-Vega, J.M. (2015). *Glacial cirques in the southern side of the Cantabrian Mountains of southwestern Europe*. *Geografiska Annaler: Series A, Physical Geography*, 97(4), 633-651.
17. Gregory, K.J. (2000). *The changing nature of physical geography (p. 368)*. London: Arnold.
18. Gregory, K.J. (2019). *Man and environmental processes: a physical geography perspective*. Routledge.
19. Guyot, A. (1873). *Physical geography*. New York: Scribner, Armstrong and Company.
20. Herschel, J.F.W. (1867). *Physical geography of the globe*. A. and C. Black.

21. Hess, D., &Tasa, D. (2011). *McKnight'sphysicalgeography: a landscapeappreciation*. UpperSaddleRiver, NJ: PrenticeHall.
22. Holden, J. (Ed.). (2008). *Anintroductiontophysicalgeographyandtheenvironment*. PearsonEducation.
23. Inkpen, R., &Wilson, G. (2013). *Science, philosophyandphysicalgeography*. Routledge.
24. Johnston, R.J. (1986). *Onhumangeography*. BasilBlackwell.
25. Lave, R., Wilson, M.W., Barron, E.S., Biermann, C., Carey, M.A., Duvall, C.S., ... &Pain, R. (2014). I ntervention: Criticalphysicalgeography. *TheCanadianGeographer/LeGéographecanadien*, 58(1), 1-10.
26. Marsh, W.M., &Dozier, J. (1986). *Landscape: anintroductiontophysicalgeography*.
27. Maury, M.F. (1869). *Thephysicalgeographyofthesea, anditsmeteorology*. SampsonLow, Son&Marston.
28. Nelson, B.D., Aron, R.H., &Francek, M.A. (1992). Clarificationofselectedmisconceptionsinphysicalgeography. *JournalofGeography*, 91(2), 76-80.
29. Petersen, J., Sack, D., &Gabler, R.E. (2010). *Fundamentals ofphysicalgeography*. CengageLearning.
30. Roy, A., &Trudgill, S. (Eds.). (2014). *Contemporarymeaningsinphysicalgeography: fromwhattowhy?*. Routledge.
31. Sager, R.J., Helgren, D.M., &Israel, S. (1989). *Worldgeographytoday*. Holt, RinehartandWinston.
32. Seppala, M. (2005). *ThephysicalgeographyofFennoscandia* (pp. 119-121).OxfordUniversityPress.
33. Shahgedanova, M. (Ed.). (2003). *ThephysicalgeographyofnorthernEurasia* (Vol. 3).OxfordUniversityPressonDemand.

Політика академічної доброчесності

У процесі вивчення дисципліни студенти мають дотримуватись принципів академічної доброчесності, визначених у внутрішніх положеннях Чернівецького національного університету. Це передбачає:

- самостійне виконання індивідуальних завдань, контрольних і підсумкових робіт;
- посилання на джерела інформації у випадку використання ідей, текстів чи результатів інших авторів;
- недопустимість плагіату, фабрикації, фальсифікації даних, списування та інших форм академічного шахрайства.

Порушення принципів академічної доброчесності тягне за собою передбачені університетом наслідки (зниження оцінки, повторне виконання завдання або інші санкції).